

PISAVE ZA SODOBNE MEDIJE

TIPOGRAFSKA KONFERENCA C-DAY

Tipografska konferenca z naslovom *Character day* oziroma okrajšano kar *c-day* je bila v začetku marca v belgijskem mestu Gent. Organizirala jo je tamkajšnja visokošolska izobraževalna ustanova Arteveldehogeschool. Ta izobražuje grafične strokovnjake s področij grafične tehnologije, grafičnega menedžmenta, grafičnega oblikovanja in multimedijske tehnologije.

Spodbudo za organizacijo konference so organizatorji dobili v vsakodnevni zapisih informacij in njihovi različni predstavitvi, glede na tehnološke upodobitve. Še posebej sodobne tehnologije vplivajo na oblikovne predstavitve zapisanih informacij. Tradicionalna tipografija naj bi bila izraz izkušenj in/ali zgodovinskega razvoja ter tradicije, novi mediji pa so prinesli spremembe na področju zapisovanja podatkov, nove zahteve v ponazoritvi in uporabi tipografije, nove uporabnike. Z digitalizacijo je raznovrstna tipografska upodobitev eksponentno narasla; tako s številom ustreznih računalniških programov, številnimi novimi zapisi fontov kot z njihovimi novimi skupinami uporabnikov. Zato so povabili tri pomembne tipografske ustvarjalce: Veruschko Götz, Frederika Berlaena in Brodyja Neuenschwanderja. Ti so v obsežnih predavanjih, po uro in pol vsako, predstavili oblikovanje pisav in zapisovanje fontov, uporabo kaligrafskih pisav v

Preddverje Arteveldehogeschool; s stropa visijo dekorativni izdelki študentov.

videu in filmih ter vpliv čitljivosti na uporabnost tipografije v sodobnih medijih.

Veruschka Götz je nemška ilustratorica, tipografska oblikovalka, predavateljica in avtorica številnih člankov in knjig. Najbolj znani njeni knjigi sta *Color & Type for the Screen* in *Grids for the Internet and Other Digital Media*. Predava na fakulteti za umetnost v Mannheimu in oddelku za medijsko umetnost inštituta za elektronsko poslovanje v Berlinu. Poleg tega ima v Berlinu svoj oblikovalski studio, v katerem zaposluje še druge oblikovalce. Njihovi naročniki so z različnih koncev sveta, hkrati so to tudi pomembne multinacionalne

družbe, na primer Audi. Veruschka Götz je pripravila zanimivo in obsežno predavanje z naslovom *Uporaba pisav za upodobitve na zaslonih (Type for the screen)*. Uporabnost pisav je hudo domišljeno opredelila s »sedmimi smrtnimi grehi«: neprimerna oziroma celo napačna uporaba vrste pisave, neprimerna uporaba velikosti pisave, napačna uporaba tipografskih elementov, neprimeren izbor velikosti razmika, neprimeren način strukturiranja besedila glede na njegovo poravnavo in dolžino vrst, neprimerna uporaba barv in vzorcev, prevelika podrejenost modnim smernicam.

V izogib prvemu tipografskemu grehu je predavateljica pre-

dlagala, da ne uporabljamo: francoskih renesančnih pisav, ki imajo majhen srednji črkovni pas in velike podaljške v zgornji črkovni pas, klasicističnih in rokopijskih pisav zaradi izredno tankih serifov in dodatnih potez, risanih, akcidenčnih in gotskih pisav. Priporoča rabo nekaterih pisav, ki imajo renesančne in baročne značilnosti, predvsem pa linearne in egipčanske pisave. Še posebej priporoča pisave, ki so bile oblikovane predvsem za rabo na zaslonih, na primer *tahoma* in *verdana*. Za kratka sporočila priporoča tudi uporabo t. i. piksel pisav. Na odločitev o izboru pisave naj vpliva: višina srednjega črkovnega pasu, podebelitev potez, jasno oblikovani črkovni in

Veruschka Götz

Frederik Berlean

Brody Neuenschwander

besedilo vsaj velikost 12 tipografskih enot, t. i. piksel pisave pa morajo obsegati vsaj višino petih pikslov.

Pri napačni uporabi tipografskih elementov (tretji greh) je opozorila na: napačno rabo ločil (na primer matematičnega znamenja za sekunde na mestu narekovaja), neprimerno izpuščanje praznega prostora med črkovnimi in nečrkovnimi znaki (na primer popolnoma stični zapis telefonske številke, vključno z mednarodno in krajevno klicno številko), poslabšanje čitljivosti z neprimerno rabo verzalk (namesto minuskul) za daljše besedilo, neprimerno poudarjanje besedila s podčrtovanjem, s kurzivno, polkrepko ali tanko različico pisave in z zelo zoženo pisavo. Za poudarjanje besedila priporoča uporabo barv, za naslove ali izrazito kratko besedilo tudi dekorativne oziroma akcidenčne in rokopijske pisave v večji velikosti.

Četrtemu grehu se izognemo zlahka, le povečati moramo razmik; če je za tiskovine priporočen razmik, ki je povečan na 120 odstotkov velikosti pisave, se pri upodabljanju besedila za zaslone priporoča razmik v velikosti 135 odstotkov velikosti pisave.

Peti greh opozarja na neprimeren poravnava besedila, na primer desno naslonilo, sredinska poravnava in poravnava na polni format, in na predolge vrste besedila. Besedilo na zalonu naj bi bilo definirano z manjšim številom znakov v vrsti – samo 35, hkrati pa razdeljeno v več krajših odstavkov.

V primerjavi s tiskovinami uporaba barv na zaslonu ne pomeni nobenih dodatnih stroškov, a moramo biti še bolj pazljivi, da izberemo primeren barvni kontrast (šesti greh). Poleg funkcionalnih značilnosti barv moramo upoštevati tudi

psihološki in kulturni pomen, ki ju pripisujemo posameznim barvam. Izpostavljena je bila tudi neprimerna raba izrazitih/močnih vzorcev za velike površine (na primer ozadja). Predavateljica je dala prednost črni barvi za ozadje pred belo (obratno kot v tiskovinah).

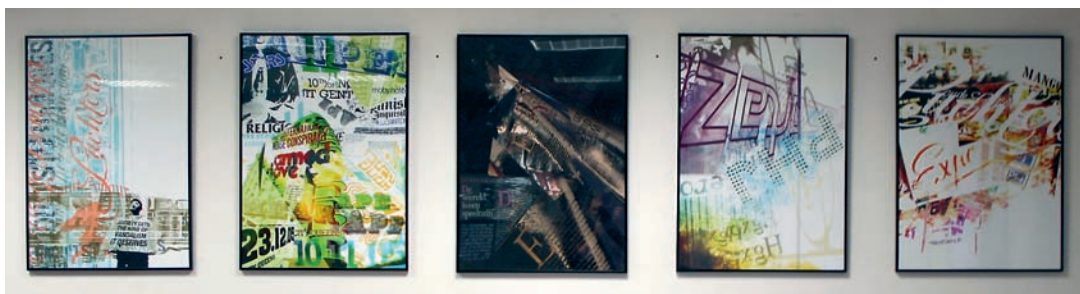
Sedmi greh (podrejenost modnim smernicam) je bil predstavljen tudi z – za ta greh – zelo primernim izrekom Kurta Weidemannna: »V tipografiji pravzaprav ne moreš izumiti originalne novitete – ravno tako kot to ni mogoče pri kuhanju ali v postelji.« Predavateljica je opozorila, da namesto slepega sledenja modnim tipografskim zapovedim uporabljajmo lastno razmišljanje. Predstavila je primer kurzivne različice pisave *unibody*, posebej oblikovane za zaslone, saj je bila izdelana po vzoru čim boljšega prilagajanja kurzivnih potez siceršnji mreži pikslov.

Ob koncu predavanja je prikazala nekaj izdelkov študentov, ki so tipografsko inovativno predstavili »videospote« določenih pesmi.

Frederik Berlean je bil najmlajši predavatelj na konferenci. Diplomiral je na akademiji Sant Lucas v Gentu, podiplomski študij oblikovanja pisav je končal v Haagu na kraljevi akademiji vizualnih umetnosti. S podiplomskim študijem se je specializiral na področju oblikovanja in tipografije za nove medije (film, video, televizijo in interaktivne medije). Ukvarja se z grafičnim oblikovanjem in oblikovanjem pisav. Njegovi pisavi sta na primer knjižna pisava z baročnimi značilnostmi *nana* in humanistična linearna pisava *threnut*. Frederik Berlean je avtor računalniškega programa za oblikovanje pisav, ki upošteva značil-

nosti rokopijskih zapisov, torej tudi značilnosti uporabe različnih peres v kaligrafiji. Predstavil je tudi svoja dela s področja grafičnega oblikovanja. Trenutno dela kot samostojni umetnik in svetovalec za FontShop Benelux. Pripravil je predavanje z naslovom Oblikovanje pisav z rokopijskimi značilnostmi (*Type design and scripting*). V njem je podrobno predstavil delovanje programa KalliCulator, ki je izdelan za samodejno kalkulacijo kontrasta potez pisav. Program je zasnovan na značilnostih kaligrafije, pri čemer je upošteval rabo dveh različnih kaligrafskih peres: z ravno oziroma prisekano in z izrazito konico. Uporaba prvega se odraža v značilnostih podebelitev potez in serifov, na primer renesančnih in baročnih pisav. Značilnost druge, koničaste oblike peresa, pa je vidna v potezah klasicističnih pisav ter v polkrepkih in krepkih različicah pisav. S pomočjo programa, ki sicer deluje samo v operacijskem sistemu Mac, lahko oblikovalec osnovno obliko črkovnih znakov enostavno dodela, na primer za polkrepko različico pisave. Hkrati (z upoštevanjem Bézierovih krivulj) s programom hitro spremeni obliko črkovnega znaka ali mu doda dodatno začetno ali zaključno potezo, na primer če bi želeli oblikovno drugačen črkovni znak, ki bi bil na začetku ali koncu besede.

Brody Neuenschwander je ameriški umetnik in kaligraf. Študij umetnostne zgodovine je končal na univerzi Princeton in tam zagovarjal tudi doktorat iz metodologije nemške umetnosti. Hkrati se je izpopolnjeval v kaligrafiji na inštitutu Roedhampton. V svojem umetniškem delu se je vrnil h koreninam tradicionalnih oblik. Je oblikovalec pisav

Predstavitve petih najboljših študentskih plakatov za podjetje Heidelberg.

za konvencionalni, tiskani medij in za sodobne medije (predvsem za video in film). S kaligrafskim in tipografskim delom je sodeloval v številnih filmih in videih, kot so *Bologna Towers 2000*, *Columbus*, *The Pillow Book*, *Prospero's Book*, s filmsko kaligrafsko upodobitvijo Shakespearovih del, s številnimi špicami filmov. Video in film omogočata drugačne tipografske upodobitve kot konvencionalni medij, kar je za Brodyja Neuenschwanderja poseben izziv. Čitljivost je v filmih omejena še s časovno komponento – časom trajanja prikaza posameznega besedila, ki je navadno zelo kratko. Predavanje z naslovom *Tipografija v digitalnih medijih (Typography in digital media)* je pripravil s številnimi primerjavami vsebine filmov in televizijskih nadaljevanj ter v njih uporabljene pisave za filmske špice, na primer *Sedem*, *Čudoviti um*, *Pod rušo*.

V okviru konference je bila organizirana tudi razstava petih najboljših plakatov študentov Arteveldehogeschool, ki so bili izdelani za – vsem dobro poznano podjetje – Heidelberg. V natečaju sta sodelovala tudi študenta Grafične tehnologije z Naravoslovnotehniške fakultete, ki sta bila v zimskem semestru letošnjega študijskega leta na študijski izmenjavi na tej izobraževalni ustanovi.

Konference se je udeležilo več kot devetdeset poslušalcev iz tri-

najstih držav evropske celine in Severne Amerike. Prva tipografska konferenca v organizaciji belgijske šole je prepričala ljubitelje tipografije, zato željni pričakujemo prihodnjo tako poglobljeno konferenco.

Klementina MOŽINA

Univerza v Ljubljani

Fotografije

Philip Loosveldt

Arteveldehogeschool

VIRI

Arteveldehogeschool
<<http://www.arteveldehs.be>>
6. 3. 2007

Brody Neuenschwander
<<http://www.bnart.be>>
13. 3. 2007

Character day
<<http://www.arteveldehs.be>>
6. 3. 2007

FontShop
<<http://www.fontshop.be>>
13. 3. 2007

Možina, Klementina
Zgodovinski razvoj knjižne tipografije, doktorska disertacija
Filozofska fakulteta, Ljubljana, 2001

Predstavitveno vabilo za študij grafične in medijske tehnologije na Arteveldehogeschool.

V grafiki se vedno bolj uveljavljajo kovinske barve. Kakšne pravzaprav so? Barve za barvanje kovine? Lahko. Ali so to barve različnih kovin? Mogoče. Kaj pa sledi barve, ki jih pušča kovina za sabo? Zelo nezaželeno. Jah, mogoče pa so to »fake« barve, ki naredijo različne materiale vsaj na videz podobne kovini ... To so bila vprašanja, ki so se porodila ob začetku pisanja tega članka. Mogoče je zadnja misel še najbolj ustrezala bistvu t. i. kovinskih barv, vendar je to le kapljica črnila v vedro z barvo. Kovinske barve so vse tiste barve, ki dajejo svetleč, bleščeč, kovinski sijaj. Ni treba, da natančno reproducirajo kovino, ampak zgolj oponašajo njen sijaj. Pri vsem tem tudi ni nujno, da je takšna »kovinska barva« v obliki tekoče barve, ki jo nanašamo s tiskarskimi valji, ampak je lahko tudi posebna folija ali pa je že sam papir takšen. Pomemben je namreč le končni učinek.

Takšni učinki so aktualni predvsem na področju embalaže, saj velja rek, da embalaža prodaja izdelke. Prav tako je izstopajoč videz pomemben pri oglaših, ko želimo ljudi opozoriti, naj se ustavijo in kupijo res fantastičen izdelek.

V zadnjem času opažam vse več žepnih izdaj knjig, ki se prodajajo po različnih trgovskih centrih. Vse imajo velike naslove, natisnjene z raznobarnimi svetlečimi črkami, ki so rezultat kombinacije zlatotiska in slepega tiska.

Da pa ne boste mislili, da se kovinski pigmenti pojavljajo samo v grafični industriji! Velik delež opravijo tudi pri kozmetiki. V senčilih za oči, ki se tako lepo svetijo, in v »bisernih« šminkah se skrivajo drobni delci, ki odbijajo svetlobo in učinkujejo zapepljeno. Prav tako se množično pojavljajo na opozorilnih znakih,